

سنجش احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری

(مطالعه موردی: پارک‌های شهر نورآباد دلفان)

سعید امانپور^۱، محمد زیدی منفرد^۲، نعیم اکرامی^۳

چکیده

آگاهی از وضعیت احساس امنیت ساکنان یک اجتماع نقش موثری در شناخت چالش‌ها و راهکارهای توسعه یک جامعه داشته و در جهت تقویت زیرساخت‌های آن عمل می‌نماید. لذا پژوهش حاضر در صدد است تا وضعیت احساس امنیت زنان را در پارک‌های شهر نورآباد دلفان مورد بررسی قرار دهد. در همین راستا پنج فرضیه پیشنهاد و تاثیر متغیرهای زمینه‌ای (سن و تحصیلات)، رضایتمندی از خدمات، کاربری‌های اطراف پارک، نهادهای کنترل و نظارت و ویژگی‌های کالبدی داخل پارک مورد بررسی قرار گرفتند. این پژوهش از نوع پیمایشی بوده و جامعه آماری آن کلیه زنان بالای ۱۵ سال مراجعه‌کننده به پارک‌های شهر نورآباد دلفان می‌باشد. ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه بوده و حجم نمونه با توجه به در دسترس نبودن کل جامعه آماری، به طور تقریبی ۲۰۰ نفر تعیین گردید. به منظور تعیین پایایی پرسشنامه‌ها، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد، که مقدار آلفای آن ۰/۷۶ به دست آمد. تجزیه و تحلیل اطلاعات در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی و بوسیله نرم افزار Spss انجام گردید. در بخش توصیفی جداول فراوانی و در بخش آمار استنباطی با استفاده از روش‌های آماری همبستگی پیرسون و اسپیرمن و رگرسیون چند متغیره فرضیه‌های موجود در تحقیق بررسی شدند. نتایج تحقیق نشان داده است که: بین متغیرهای سن، نهادهای کنترل و نظارت، رضایتمندی از خدمات موجود در پارک، ویژگی‌های کالبدی داخل پارک و کاربری‌های اطراف پارک با میزان احساس امنیت زنان رابطه معنادار وجود دارد و بین تحصیلات با میزان احساس امنیت زنان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود ندارد. نتایج تحلیل رگرسیون چند گانه نیز نشان می‌دهد که در مجموع؛ متغیرهای مستقل تحقیق حدود ۵۶ درصد از متغیر وابسته (احساس امنیت زنان) را تبیین می‌کنند. واژگان کلیدی: امنیت، زنان، فضای عمومی، پارک، نورآباد دلفان.

^۱ دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران. Mohammad.zaidy@yahoo.com^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

فضاهای شهری؛ اگرچه بسیار جذاب و فراموش نشدنی باشند، خیره کننده اند ولی در عین حال سرشار از ناامنی و هراس هستند. به همین دلیل اغلب فضاهای شهری، آن جاذبه ای که برای مردان دارند برای زنان ندارند؛ چرا که برای زنان با آسایش و امنیت کافی همراه نیست (بزی و رضایی، ۱۳۹۱: ۲۰). فقدان امنیت در یک فضای عمومی شهری بحثی نسبتاً جدید است. از جمله عوامل تاثیرگذار در درک امنیت از یک فضای عمومی شهری، عوامل شخصیتی هستند که مهم ترین آن ها جنسیت است (بمانیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۹). فضا و جنسیت رابطه پیوسته و تنگاتنگی با هم دارند، این رابطه به صورت تهدید و کنترل زنان و مردان در فضاهای شهری و همچنین در تحلیل و تخطی از قوانین جدایی گزینی جنسیتی است (دنیوی راد و خواجوی، ۱۳۹۳: ۳). احساس امنیت در فضاهای شهری یکی از مهم ترین شاخص های کیفیت فضا محسوب می شود. با افزایش ضرورت ایجاد امنیت در جوامع، ابزار، شیوه ها و رویکردهای ایجاد و حفظ آن دست خوش تحول شده است (پیشگاهی فرد و احمدی، ۱۳۸۸: ۷۵). به طور مشخص در نگاه برنامه ریزان شهری، پارک ها یکی از بارزترین فضاهای عمومی شهر و اجزای بسیار مهم بدنه شهری، انسانی و طبیعی هستند که بنابر ویژگی های سیستمی و نظام مند مکانیابی، نوع طراحی، دسترسی، روشنایی، ساخت جمعیتی و غیره می توانند در القاء یا عدم القای حس امنیت بسیار مؤثر واقع شوند (Gobster, 2002:156). در نخستین برنامه ریزی شهری در نیمه اول قرن بیستم شهرها بر اساس تفکیک کارکردها به شیوه سنتی مورد توجه قرار گرفته اند. یعنی زنان به حوزه خصوصی و مردان به حوزه عمومی تعلق داشته اند. این تفکیک با افزایش شهرنشینی، توسعه شهرها و تغییرات هم چنان باقی مانده است و باعث ایجاد تناقضی شده است که نتیجه آن ناامنی زنان در فضاهای شهری است (پیری، ۱۳۹۳: ۳). به طور مثال پل های عابر پیاده، پل های زیرگذر و تاریکی آنها، نحوه نورپردازی خیابانها، سیستم حمل و نقل عمومی و سایر خدمات عمومی و امکانات موجود برای شهروندان در شهر به گونه های است که نیاز زنان در نظر گرفته نشده است (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۲). در طراحی فضاهای عمومی برای شهر همه افراد استفاده کننده اعم از زن و مرد باید در نظر گرفته با شد (رفعیان و خدایی، ۱۳۸۹: ۸۹). زنان نیمی از جمعیت ساکن شهرها هستند و روند روزافزون آنها در محیط های کار و فعالیت های اجتماعی شهری سبب می شود تا در مکان یابی و ساخت کالبد شهر، حضور گسترده این قشر در فضاها و عرصه های مختلف مورد توجه قرار گیرد (گلی، ۱۳۹۰: ۱۴۴). به عقیده بسیاری از محققان، محدودیت ها و حصارهای فرهنگی ایجاد شده برای زنان در فضای اجتماعی و عرصه های عمومی باعث شده آنان نتوانند به خوبی از موقعیت خود بهره ببرند و مجبور باشند خود را همچون یک عنصر غیر لازم از صورت مسأله فضاهای شهری و عرصه های عمومی حذف کنند و منکر نیازهای خود به عنوان یک زن شوند (ضابطیان، ۱۳۸۸: ۲۰۳). امنیت نداشتن زنان در عرصه فضاهای شهری مشارکت کامل آنان را در اجتماع محدود می کند و علاوه بر آسیب های روانی بر فرد، خانواده و جامعه را نیز متاثر خواهد کرد (گلی

و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۷۷). امروزه در سراسر جهان توجه به نیازهای اساسی شهروندان در محیط‌های شهری و نیز توجه به رفع مشکلات و معضلات شهری از جمله کاهش ناهنجاری‌ها و افزایش امنیت در فضاهای عمومی، از مهمترین مسائلی است که همواره مدیران، برنامه ریزان و طراحان شهری به آن توجه کرده‌اند. بر این اساس در شهر نورآباد با توجه به ویژگی‌ها و شرایط خاص اقلیمی و بهره مندی از پارک‌های تفریحی می‌توان گفت که تامین احساس امنیت زنان می‌تواند به عنوان یک مساله مطرح باشد که نیاز به بررسی میدانی دارد. بر مبنای مقدمات مطرح شده، مساله این پژوهش از آنجا نشأت می‌گیرد که به نظر می‌رسد زنان ساکن در شهر نورآباد در بهره مندی از حقوق شهروندی و فضاهای عمومی شهری، نسبت به مردان، شرایط یکسانی نداشته باشند و محدودیت‌های برای آنها دارد. در ادامه به بررسی محدودیت‌های حضور زنان در سطح پارک‌های شهر نورآباد دلفان پرداخته شده است.

اهداف تحقیق

الف) هدف کلی

هدف اصلی در این تحقیق، بررسی وضعیت احساس امنیت زنان در پارک‌های نورآباد دلفان می‌باشد.

ب) اهداف فرعی

- شناسایی عوامل موثر بر احساس امنیت زنان در پارک‌های شهر نورآباد دلفان.
- ارائه پیشنهادهای لازم جهت افزایش امنیت زنان در پارک‌های شهر نورآباد دلفان.

فرضیه‌های تحقیق

- به نظر می‌رسد بین ویژگی‌های شخصی (سن، تحصیلات) و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین نهادهای کنترل و نظارت و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین رضایتمندی از خدمات موجود در پارک و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین ویژگی‌های کالبدی داخل پارک و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین کاربری‌های اطراف پارک و احساس امنیت زنان رابطه وجود دارد.

پیشینه تحقیق

رایا و رویین (۲۰۰۶) در تحقیقی با نام پارک‌ها و فضاهای باز، ایمنی و برابری شهری را ارزیابی نمودند. آن‌ها نتیجه گرفتند که پارک‌های ایمن و پاکیزه موجب جوامعی سالم، فضای مناسب بازی کودکان، با هم بودن خانواده‌ها، پذیرا بودن افراد سنین مختلف در کنار هم برای ورزش و تفریح میشوند. و از لحاظ محیط زیست، به زیبایی،

امنیت و ارزش اقتصادی محله می افزایشند. همچنین پارک های با طراحی بد و نگهداری ضعیف و خطرناک، شرایطی را فراهم می کنند که خانواده و کودکان از هم دور می مانند، فعالیت های غیر قانونی افزایش می یابند. ویلیامز و توارتز (۲۰۱۱) به بررسی مدیریت پارک های شهری در ساسکاتون کانادا پرداختند. آن ها در این مطالعه ۱۵ شاخص را مورد بررسی قرار دادند. برخی از مهمترین شاخص های مرتبط با مسائل بهداشتی، ایمنی و محیط زیستی در این مطالعه به کار برده شده است. نتایج نشان می دهد که میزان مطلوبیت شاخص های مورد مطالعه در پارک های منطقه ای مرکز شهر نسبت به پارک های حاشیه ای و محله ای بهتر است و عوامل خارجی مسئول فعلی و عملکرد ضعیف پارک ها به شمار می روند. فوسترو همکاران (۲۰۱۴) در تحقیقی تاثیرات ترس از جرم در راه رفتن و پیاده روی افراد در استرالیا را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق آن ها نشان داده است که با افزایش مداخلات و تصمیم گیری هایی می توان ترس از جرم را کاهش و میزان پیاده روی را افزایش داد. وانگ و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی با نام عوامل فیزیکی و غیر فیزیکی موثر بر دسترسی به پارک های شهری به کمک مدل رگرسیون چند متغیره به بررسی این عوامل در شهر بریزبن استرالیا پرداخته اند. نتایج تحقیق آنها نشان داده که از مهم ترین عوامل موثر بر دسترسی به پارک های شهری، ویژگی های فیزیکی و مکانی مانند نزدیکی به پارک، یک تجربه پیاده روی و تعداد کافی از پارک ها در سطح محله بوده است. با اهمیت کمتر اما از نظر سطح معناداری آماری متغیرهای اجتماعی شامل گروه های فرهنگی استفاده کننده از پارک، فعالیت های مشترک، ایمنی و گذراندن اوقات فراغت قرار دارند. ماریزورن و ون دن بوش (۲۰۱۵) در پژوهشی با نام ترس از جرم در پارک های شهری، با استفاده از روش مصاحبه به بررسی و تعیین ویژگی های ترس از ارتکاب جرم و همچنین رفتار دفاعی در میان کاربران پارک های شهری در شهر کوالالمپور پرداخته اند. نتایج پژوهش آن ها نشان داد که در میان ساکنان کوالالمپور نوعی رفتار دفاعی نسبت به جرم در پارک های شهری وجود دارد. اما این موضوع تنها در میان زنان مشاهده شده است. سعیدا (۱۳۹۲) در پژوهشی با نام بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی زنان ۴۵-۱۸ ساله تهران و راه های افزایش آن در میان آنها، به بررسی برخی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر تهران می پردازد. نتایج پژوهش وی نشان می دهد که احساس امنیت اجتماعی زنان پاسخگو، در حد پایین تر از متوسط بوده است. همچنین یافته ها حاکی از آن است که میزان احساس امنیت زنان از حیث وضعیت تأهل، وضعیت فعالیت، میزان سن، میزان درآمد خانوادگی، تحصیلات و... متفاوت بوده است. مهربان (۱۳۹۳) در تحقیقی با نام بررسی بین میزان احساس امنیت زنان شهر خلخال در فضاهای عمومی شهری و عوامل مرتبط با آن، مورد مطالعه: زنان ۶۴-۱۸ ساله شهر خلخال، نشان داده است که بین متغیرهای مستقل میزان استفاده از رسانه های جمعی، احساس کنترل از سوی نیروی انتظامی، احساس محرومیت، احساس آنومی، مشارکت در تامین امنیت، اعتماد به عملکرد قانون با میزان احساس امنیت در فضاهای عمومی شهری رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج حاصل از رگرسیون چندگانه نشان داده که متغیرهای مستقل وارد شده در

معادله جمعاً ۸۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین نمودند. اسمعیلی (۱۳۹۳) در پژوهشی با نام بررسی وضعیت آسیب شناسی امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری به بررسی عوامل موثر در ایجاد حس نامنی در محیط های عمومی شهری (مترو) بر زنان می پردازد. نتایج تحقیق وی نشان می دهد که زنان مترو را با تأکید بر محل های (ایستگاه ها) و سیله مطئنی از جنبه های مختلف می دانند و همچنین باید به تاثیر دسترسی به پلیس، فضاهای کالبدی و ویژگی های خود زنان هم از عوامل موثر بر امنیت زنان در مترو بوده است. لطفی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با نام بررسی احساس امنیت در فضاهای عمومی (مطالعه موردی شیراز) نشان دادند که میزان احساس امنیت در فضاهای عمومی مناطق کم درآمد با میانگین ۱۲/۷۴ بیش از میانگین میزان احساس امنیت کاربران فضاهای عمومی در مناطق متوسط نشین (۱۱/۵۶) و مرفه نشین (۱۲/۴۲) است. سجادیان و همکاران (۱۳۹۴) در تحقیقی با نام ارزیابی نقش طایفه گرایی در احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهر ایذه) مشخص کردند که ۵۵/۲ درصد محیط طایفه ای شهر و ۴۳ درصد درگیری های طایفه ای باعث احساس نامنی بوده اند. هم چنین نشان دادند که بین میزان تحصیلات، محیط طایفه گرایی شهر با احساس نامنی شهروندان رابطه مستقیم و معنادار، اما بین تعصب نسبت به طایفه خود با حس نامنی اجتماعی رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. همچنین گلی (۱۳۹۰) و پیری (۱۳۹۳) نیز در این زمینه تحقیقاتی داشته اند. گلی در تحقیقی با نام زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری نشان داده است که عوامل محیطی مانند کاربری اراضی، تنوع کاربری ها پیرامون و نیز مجاورت های مکانی کاربری ها با افزایش احساس امنیت زنان پاسخگو رابطه معناداری دارد. اما عوامل شخصیتی مانند سن و تحصیلات تاثیر معناداری بر میزان احساس امنیت زنان ندارد.

مبانی نظری تحقیق

فرهنگ لغت لاروس امنیت را این چنین تعریف می کند: اعتماد، آسایش فیزیکی، یک فکر که بر اساس آن خطر، ترس، وحشت و زیان معنای خود را از دست می دهد. واژه نامه معین نیز امنیت را ایمنی داشتن و فقدان احساس ترس و وحشت تعریف می نماید. در سلسله مراتب نیازهای مازلو، امنیت به عنوان یکی از نیازهای مهم سطح دوم در زیر نیازهای فیزیولوژیکی قرار دارد. هم چنین جان لانگ در مدل خود از نیازهای انسانی، امنیت را در یک سلسله مراتب متشکل از نیازهای فیزیولوژیکی، امنیتی، وابستگی، اعتماد به نفس، خودشکوفایی و زیبا شناسی، در درجه دوم اهمیت قرار می دهد (Agh yazdavar & Nazari, 2015: 225). هنگامی که نیازهای فیزیولوژیک برآورده شدند بلافاصله مردم توجه شان به برآورده ساختن و ارضای نیازهای سطح بالاتر نظیر امنیت خواهد شد. این نیازها شدیداً و به گونه های تنگاتنگ با توانایی های اجتماعی و کالبدی محیط در رابطه اند (سلامتی زارع، ۱۳۹۳: ۶). امنیت یکی از نیازهای فطری بشر است که با جوهر هستی انسان پیوند ناگسستنی دارد؛ از این رو، واژه امنیت از قدمتی به دیرینگی تاریخ بشر برخوردار است و حتی از جهتی، واژه امنیت بر

مفهوم اجتماع و جامعه مقدم است (موسوی و همکاران، ۱۳۸۷: ۴۰). احساس امنیت عبارت است از نوعی ذهنیت و جهت گیری روانی مثبت، رضایت بخش، قانع کننده و آرامش بخش؛ همچنین به معنای فقدان هراس از این که ارزش های انسانی مورد حمله قرار گیرد یا به مخاطره بیفتد؛ همچنین به معنای نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی های مشروع، داشتن اطمینان و آرامش خاطر، ایمنی، آرامش قلب و خاطر جمع بودن است (اباذری و همکاران، ۱۳۸۷: ۸۶). بحث درباره امنیت اجتماعی و احساس امنیت از پیشینه بس طولانی برخوردار است. گرچه طرح این مباحث در میان اندیشمندان باستان چندان تخصصی و محدود به زمینه های خاص نبوده است، اما بدون تردید آغاز بحث در رابطه با امنیت اجتماعی را می توان در مباحث افلاطون، ارسطو و بعدتر در اندیشه های توماس هابز و ژان ژاک روسو و بالاخره سیر تاریخی آنرا را می توان از زمان نظریه شکل گیری گفتمان های امنیت ملی و ظهور نظریه پردازان رنالیسم سنتی دنبال نمود (نویدینا، ۱۳۸۲: ۱۴). اکثر صاحب نظران برآنند که امنیت مفهومی بیرونی و عینی است و احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی است. امنیت یعنی فقدان عوامل تهدید کننده فرد و احساس امنیت به معنای عدم وجود احساس درونی ناامنی است. در این زمینه می توان خاطر نشان کرد که احساس امنیت می تواند با امنیت واقعی تناسب داشته یا تناسب نداشته باشد؛ یعنی در شرایطی که امنیت عینی وجود نداشته باشد، فرد می تواند احساس امنیت داشته باشد یا اینکه عوامل ایجاد کننده امنیت واقعا وجود داشته اما فرد احساس امنیت نداشته باشد (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۰). نظرات مطرح شده در مورد امنیت زنان را می توان به دو بخش تقسیم نمود: دسته ای از این نظرات بر تأثیر آرایش فضا بر احساس ناامنی تأکید می کنند و متغیر جنسیت را تنها به عنوان یک عامل فردی در مدل تبیینی وارد می کنند. از این منظر زنان به لحاظ شرایط فیزیکی خود ترس از قربانی خشونت و آزار و اذیت های خیابانی شدن را بیشتر از مردان حس می کنند. برخی از جامعه شناسان در این حوزه به مطالعه عوامل جمعیت شناختی علاقه نشان دادند و جنسیت را به عنوان یکی از متغیرهای جمعیت شناختی مورد بررسی قرار داده اند. در این جا میزان ترس از جرم در بین زنان و مردان مقایسه می شود. دسته دیگر از آثار به طور خاص به مطالعه ترس از جرایم در بین زنان پرداخته اند. در این گروه عواملی نظیر تحصیلات، وضع تأهل، شغل، درآمد و سایر عوامل و ارتباط آن ها با ترس از جرایم در بین زنان بررسی شده است (تازیکی، ۱۳۹۲: ۱۲۰). در دیدگاه عوامل پیوند محل های استدلال این است که هر چه ارتباطات اجتماعی بین افراد یک اجتماعی یا محله وسیع تر باشد و آنان بتوانند برای خود شبکه ای از روابط بسازند. از این طریق احساس تعلق خاطر به اجتماع شکل خواهد گرفت و این چنین احساسی باعث کاهش احساس ناامنی خواهد شد. فقدان ارتباطات و فضای بی اعتمادی باعث می شود تا ساکنان نسبت به دنیای بیرون از خود ترس و واگمه نشان دهند (علیخواه و ربیعی، ۱۳۸۵: ۱۱۴).

روش تحقیق

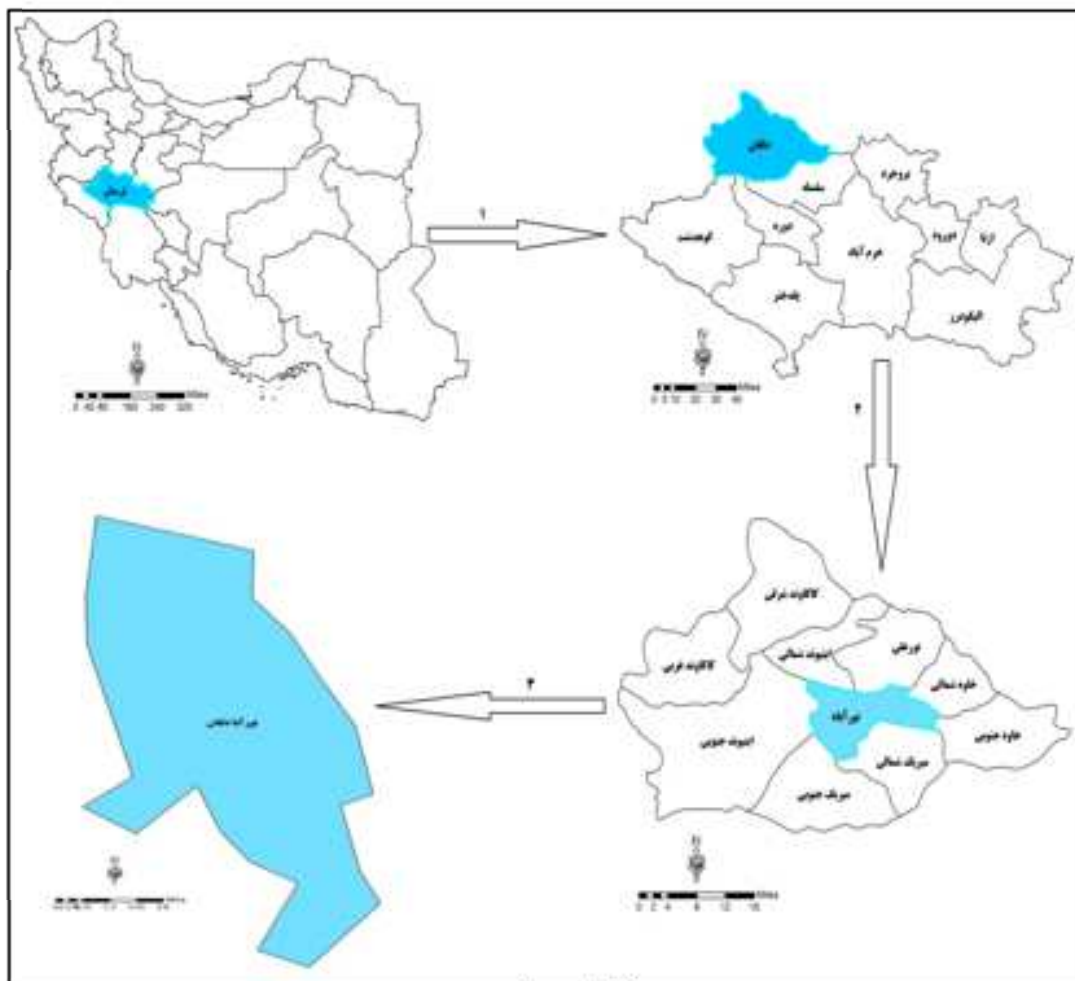
این پژوهش دارای ماهیت نظری- کاربردی و روش مطالعه آن توصیفی- تحلیلی می باشد. روش اصلی گردآوری داده‌ها، پیمایش میدانی و داده‌های کتابخانه‌ای می باشد که داده‌های آن با استفاده از ابزار پرسشنامه، گردآوری شده است. اعتبار پرسشنامه به صورت صورتی (Face Validity) با تایید توسط چند نفر از اساتید و کارشناسان محترم دانشگاه شهید چمران اهواز، طرح و برای پایایی آن از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب حاصل برای تمام سوالات ۰/۷۶ بوده است که بیانگر پایایی قابل قبول پرسشنامه است. ضریب آلفای کرونباخ برای کلیه متغیرهای تحقیق در جدول شماره (۱) آمده است. جامعه آماری پژوهش کلیه زنان بالای ۱۵ سال مراجعه کننده به پارک های شهر نورآباد دلفان بوده اند که با توجه به اینکه حجم کل جامعه آماری (تعداد مراجعه کنندگان به پارک) در دست نبود، حجم نمونه به طور تقریبی ۲۰۰ نفر محاسبه و به صورت نمونه برداری تصادفی بدون جایگزینی انتخاب گردید. تجزیه و تحلیل اطلاعات در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی و بوسیله نرم افزار Spss انجام گردیده است.

جدول ۱: ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای تحقیق

متغیر	کویه	آلفا کرونباخ
ویژگی‌های کالبدی	۵	۰/۷۵
کاربری‌های اطراف	۵	۰/۷۸
نهادهای کنترل	۵	۰/۸۱
رضایت از خدمات	۵	۰/۸۳
احساس امنیت	۱۰	۰/۷۱
کل پرسشنامه	۳۰	۰/۷۶

معرفی اجمالی محدوده مورد مطالعه

شهرستان دلفان یکی از شهرستان های استان لرستان و شهر نورآباد مرکز آن می باشد. که در شمال غرب استان لرستان واقع گردیده است. این شهر یکی از پنج شهر با ارتفاع بیش از ۲۰۰۰ متر از سطح دریا در ایران است. بنابر سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ مرکز آمار ایران، جمعیت نورآباد ۶۰،۲۳۴ نفر بوده است. نورآباد در موقعیت جغرافیایی ۴۷ درجه و ۲۷ دقیقه تا ۴۸ درجه و ۱۸ دقیقه طول جغرافیایی شرقی نصف النهار گرینویچ و ۳۳ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۳۴ درجه و ۱۸ دقیقه عرض جغرافیایی شمالی واقع شده است (سالنامه آماری، ۱۳۹۲).

شکل ۱: موقعیت جغرافیایی شهر نورآباد دلفان

یافته‌های تحقیق

پس از جمع‌آوری، داده‌های اصلی پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده وارد کامپیوتر شده و با عملیات Spss تحلیل داده‌ها انجام گرفت. در این بخش یافته‌های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار ارائه شده است. در بخش توصیفی جداول فراوانی و در بخش استنباطی فرضیات تحقیق بررسی می‌شوند.

جدول ۲: ویژگی های شخصی پاسخگویان

متغیر	سن	فراوانی	درصد
ژن	۱۵ تا ۲۵ سال	۶۸	۳۴
	۲۶ تا ۳۵ سال	۹۰	۴۵
	۳۶ تا ۴۵ سال	۲۶	۱۳
	۴۶ تا ۶۰ سال	۱۶	۸
تحصیلات	راهنمایی	۲۶	۱۳
	دیپلم	۷۴	۳۷
	فوق دیپلم	۶۶	۳۳
	لیسانس و بالاتر	۳۴	۱۷
اشتغال	آزاد	۱۲	۶
	دولتی	۲۲	۱۱
	محصل یا دانشجوی	۲۴	۱۲
	بازنشسته	۱۸	۹
	خانه دار	۹۸	۴۹
	بیگار	۲۶	۱۳

آزمون فرضیه ها

در بسیاری از آنالیزهای آماری یکی از فرض های اساسی بحث نرمال بودن داده ها می باشد. در بررسی یک مدل آماری، نرمال بودن داده ها حیاتی است. نرمال بودن داده ها بوسیله آزمون شاپیرو- ویلک یا آزمون کولموگروف- اسمیرنوف بررسی می شود. هنگام بررسی نرمال بودن داده ها ما فرض صفر مبتنی بر اینکه توزیع داده ها نرمال است را در سطح خطای ۵ درصد تست می کنیم. بنابراین اگر آماره آزمون بزرگتر مساوی ۰/۰۵ به دست آید، در این صورت دلیلی برای رد فرض صفر مبتنی بر اینکه داده نرمال است، وجود نخواهد داشت. نتایج به دست آمده از این آزمون نشان گر این بود که تمام شاخص های مطرح شده در سطح قابل قبولی از نرمالیتی قرار دارند. در هر تحقیق آماری زمانی که بتوان نرمال بودن داده ها را به اثبات رساند، می توان از آزمون های پارامتری مانند: مقایسه میانگین و آنالیز واریانس، همبستگی، رگرسیون و ... برای بررسی فرضیات مطرح شده استفاده نمود. در این بخش به بررسی فرضیات می پردازیم. در ابتدا هر یک از فرضیات تحقیق را مطرح کرده و آماره های مورد لزوم را بررسی خواهیم کرد.

جدول ۳: بررسی فرضیه های تحقیق

متغیر	تعداد	همبستگی	معناداری
سن	۲۰۰	۰/۳۷۵	۰/۰۰۲
تحصیلات	۲۰۰	-۰/۱۲۱	۰/۱۹۸
نهادهای کنترل	۲۰۰	۰/۳۶۴	۰/۰۰۱
رضایت از خدمات	۲۰۰	۰/۳۳۱	۰/۰۰۲
ویژگی های کالبدی	۲۰۰	۰/۵۳۴	۰/۰۰۰
کاربری های اطراف	۲۰۰	۰/۴۷۵	۰/۰۰۰

برای بررسی رابطه بین سن و تحصیلات با احساس امنیت زنان از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. سطح معناداری این آزمون نشان می دهد که؛ بین سن زنان و احساس امنیت آنها رابطه مثبت و معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. بدین صورت که هر چه میزان سن زنان افزایش یابد، احساس امنیت آنها نیز افزایش خواهد یافت و بالعکس که هر چه میزان سن کاهش یابد، احساس امنیت زنان نیز کاهش خواهد یافت. همچنین سطح معناداری آزمون نشان می دهد که بین تحصیلات و احساس امنیت زنان رابطه معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود ندارد. برای بررسی رابطه بین متغیرهای نهاد کنترل و نظارت، رضایتمندی از خدمات موجود در پارکها، ویژگی های کالبدی داخل پارک و کاربری های اطراف پارکها با میزان احساس امنیت زنان از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. سطح معناداری آزمون همبستگی پیرسون نشان می دهد که؛ بین متغیرهای نهاد کنترل و نظارت، رضایتمندی از خدمات موجود در پارکها، ویژگی های کالبدی داخل پارک و کاربری های اطراف پارکها با میزان احساس امنیت زنان رابطه مثبت و معناداری در سطح ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. بدین صورت که با بهبود این شاخصها در سطح پارکها، احساس امنیت زنان نیز در آنجا افزایش خواهد یافت.

برای مطالعه تاثیر همزمان متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته (احساس امنیت زنان) از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون در جداول شماره (۴) و (۵) آمده است:

جدول ۴: نتایج ضریب همبستگی چندگانه

همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	اشتباه معیار برآورد
۰/۶۵۱	۰/۵۵۸	۷/۱۸۸

فصل نامه خرفا و برنامه ریزی شهری چشم انداز نگرش (دوره ۱۳، شماره ۴۹، بهار ۱۴۰۰)

جدول ۵: متغیرهای پیش‌بین باقیمانده در مدل رگرسیون

Sig	T	Beta	انحراف معیار	B	متغیرها
۰/۰۰۰	۴/۰۹	۰/۲۱۵	۰/۲۴۷	۱/۰۱	ویژگی‌های کالبدی
۰/۰۰۰	۴/۸۶	۰/۱۷۸	۰/۰۷۳	۰/۳۵۷	کاربری‌های اطراف
۰/۰۰۰	۴/۳۳	۰/۱۵۷	۰/۰۹۰	۰/۳۹۱	نهادهای کنترل
۰/۰۰۰	۳/۵۳	۰/۱۱۶	۰/۰۶۷	۰/۲۳۸	رضایتمندی از خدمات

به منظور تبیین میزان احساس امنیت زنان بر اساس متغیرهای نهاد کنترل و نظارت، رضایتمندی از خدمات موجود در پارک‌ها، ویژگی‌های کالبدی داخل پارک و کاربری‌های اطراف پارک‌ها، از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. طبق نتایج تحلیل رگرسیونی در مجموع چهار متغیر پیش‌بین وجود دارند. که ضریب همبستگی چندگانه آنها با میزان احساس امنیت زنان برابر با $R = ۰/۶۵۱$ و ضریب تبیین برابر $R^2 = ۰/۵۵۶$ است. مقدار به دست آمده از این ضریب بیانگر آن است که حدود ۵۶ درصد از واریانس احساس امنیت زنان، توسط متغیرهای پیش بین موجود در معادله رگرسیونی تبیین می‌گردد. در روش تحلیل رگرسیونی چندگانه به شیوه گام به گام، متغیرهای نهاد کنترل و نظارت، رضایتمندی از خدمات موجود در پارک‌ها، ویژگی‌های کالبدی داخل پارک و کاربری‌های اطراف پارک‌ها وارد معادله رگرسیونی شده و رابطه آنها با متغیر احساس امنیت زنان در پارک‌ها به عنوان متغیر وابسته بررسی شد. در مقایسه بین متغیرهای تاثیرگذار؛ متغیر ویژگی‌های کالبدی داخل پارک با مقدار بتا برابر با ۰/۲۱۵ بیشترین تاثیر را بر احساس امنیت زنان در پارک‌ها داشته است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

فضاهای عمومی شهری و از جمله پارک‌های شهری در مقابل ناامنی آسیب پذیرند و این ناامنی ممکن است باعث کاهش استفاده زنان و در مواردی اجتناب آنان از این فضاها شود که در بلند مدت مضرات اجتماعی و اقتصادی زیادی به بار خواهد آورد. تحقیق حاضر، موضوع امنیت زنان را در سطح پارک‌های شهر نورآباد دلفان؛ به عنوان یکی از مهم‌ترین فضاهای شهری عمومی مطالعه و بررسی کرده است. نتایج حاصل از ویژگی‌های پاسخگویان نشان داد که اکثریت پاسخگویان (۷۹٪) در گروه سنی ۱۵ تا ۳۵ سال قرار داشته‌اند. بیشتر پاسخ دهندگان (۷۰٪) دارای تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم بوده‌اند. همچنین (۴۹٪) پاسخگویان از نظر وضعیت اشتغال؛ خانه دار بوده‌اند. برای بررسی فرضیه‌های تحقیق از آزمون‌های همبستگی اسپیرمن و پیرسون بهره گرفته شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که بین سن پاسخگویان و احساس امنیت زنان در سطح پارک‌های شهر نورآباد دلفان رابطه معناداری وجود دارد. نتیجه حاصل از این فرضیه با نتایج به دست آمده از تحقیق سعید (۱۳۹۲) مطابقت دارد. وی در تحقیق خود نشان داد که احساس امنیت اجتماعی زنان ۴۵-۱۸ ساله

شهر تهران بر اساس گروه سنی آنها متفاوت بوده است. بین تحصیلات پاسخگویان و احساس امنیت زنان رابطه معنادار وجود نداشته است. نتیجه حاصل از این فرضیه با یافته های تحقیقات سعید (۱۳۹۲) و سجادیان و همکاران (۱۳۹۴) ناهمسو بوده است. آنها در تحقیقات خود نشان دادند که بین میزان تحصیلات شهروندان با احساس ناامنی آنها رابطه مستقیم و معنادار وجود دارد. نتیجه حاصل از فرضیه دوم تحقیق نشان داد که نهادهای کنترل و نظارت بر احساس امنیت زنان در سطح پارکهای شهر نورآباد دلفان تاثیر داشته است. نتیجه حاصل از این فرضیه با نتیجه پژوهش های فوسترو همکاران (۲۰۱۴)، مهران (۱۳۹۳) و اسمعیلی (۱۳۹۳) همسو بوده است. فوسترو و همکارانش در تحقیق خود مشخص نمودند که با افزایش مداخلات و تصمیم گیری هایی از این قبیل می توان ترس از جرم را کاهش داد. همچنین مهربان در پژوهش خود نشان داد که بین احساس کنترل از سوی نیروی نظامی با افزایش احساس امنیت زنان در فضاهای عمومی شهری ارتباط معنادار وجود دارد. نتیجه فرضیه سوم پژوهش نیز نشانگر این بود که بین رضایتمندی از خدمات موجود در پارک و احساس امنیت زنان رابطه معنادار وجود دارد. نتیجه حاصل از این فرضیه با نتایج تحقیقات رایا و روبین (۲۰۰۶) و ویلیامز و توارتز (۲۰۱۱) مطابقت دارد. رایا و روبین در تحقیق خود نتیجه گرفتند که پارک های ایمن و پاکیزه موجب جوامعی سالم، فضای مناسب بازی کودکان، با هم بودن خانواده ها، پذیرا بودن افراد سنین مختلف در کنار هم برای ورزش و تفریح می شوند. نتیجه بدست آمده از فرضیه چهارم تحقیق نیز نشان دهنده تاثیر معنادار ویژگی های کالبدی داخل پارک بر احساس امنیت زنان بوده است. نتیجه حاصل از این فرضیه هم با یافته های تحقیقات رایا و روبین (۲۰۰۶)، ویلیامز و توارتز (۲۰۱۱) و وانگ و همکاران (۲۰۱۵) همسو بوده است. رایا و روبین در پژوهش خود نشان دادند که پارک های با طراحی بد و نگهداری خطرناک، شرایطی را فراهم می کنند که خانواده و کودکان از هم دور بمانند و فعالیت های غیر قانونی نیز افزایش پیدا میکند. همچنین وانگ و همکاران نیز در تحقیق خود مشخص نمودند که ویژگی های فیزیکی و مکانی مانند نزدیکی به پارک؛ از مهمترین عوامل موثر بر دسترسی شهروندان به پارک های شهری می باشد. نتیجه حاصل از فرضیه پنجم تحقیق نیز نشان دهنده ارتباط معنادار میان کاربری های اطراف پارک و احساس امنیت زنان بوده است. نتیجه حاصله با یافته های تحقیق گلی (۱۳۹۰) همسو بوده است. دیگر مطالعات انجام شده در این زمینه نیز نشان می دهد که تامین امنیت در پارک به عنوان فضای عمومی به عوامل زیادی از جمله کاربری های پیرامون، نحوه دسترسی، رضایتمندی از خدمات موجود در پارک و نهادهای کنترل و نظارت وابسته است. بنابراین ضرورت تامین نیازها و استانداردهای خاص زنان در طراحی محیط ها و فضاهای عمومی در شهرها باید مورد توجه برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گیرند. در اینجا راهکارهایی به منظور افزایش احساس امنیت زنان در پارک های شهر نورآباد دلفان پیشنهاد می شود:

- حضور پلیس و نظارت کامل در قسمت های مختلف پارک در مقاطع زمانی مختلف به ویژه در شب.
- حضور مداوم نگهبانان در پارک به منظور ارتقای امنیت مراجعه کنندگان به پارک مخصوصا زنان.

- بهینه‌سازی فرآیند استانداردسازی سطح خدمات و تاسیسات درون پارک.
- استقرار فعالیت‌های مرتبط با پارک‌ها و فضای سبز در مجاورت آنها.
- فراهم کردن سهولت نظارت شهروندان و مراجعان بر فضاهای درونی و بیرونی پارک‌ها.
- بهبود وضعیت خدمات حمل و نقل عمومی برای دسترسی بهتر مردم به پارک‌ها.

منابع

- ابادزی، یوسف و صادقی، سهیلا و حمیدی، نفیسه (۱۳۸۷)، احساس ناامنی در تجربه زنانه از زندگی روزمره، فصلنامه پژوهش زنان، دوره ششم، شماره (۱)، صص ۷۵-۱۰۳.
- ابراهیم زاده، عیسی و یاری، منیر و فراهانی، راضیه و صحرائی، احمد (۱۳۹۲)، احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس (مورد مطالعه شهر زاهدان)، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال پنجم، شماره (۱).
- احمدی، یعقوب و اسماعیلی، عطاء (۱۳۸۹)، سنجش احساس امنیت زنان مبتنی بر عوامل چند بعدی و میان رشته ای در شهر مشهد، مجله جامعه شناسی کاربردی، شماره (۳۸).
- اسمعیلی، مریم (۱۳۹۳)، بررسی وضعیت آسیب شناسی امنیت اجتماعی زنان در فضاهای عمومی شهری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- بافقی زاده، محمد (۱۳۹۳)، ارزیابی تناسب مکانی کاربری آموزشی با استفاده از تلفیق مدل FAHP و GIS مطالعه موردی دبیرستان های منطقه ۲ و ۴ شهر اهواز، فصلنامه پژوهش های بوم شناسی شهری، شماره (۲).
- بزی، خدارحم و رضایی، بیت الله (۱۳۹۱)، بررسی ساختارهای شهری مطلوب زنان با تاکید بر امنیت، در شهر زابل، مجله آمایش جغرافیایی فضا، سال دوم، شماره (۵).
- بمانبان، محمدرضا و رفیعیان، مجتبی و ضابطیان، الهام (۱۳۸۸)، سنجش عوامل موثر ارتقای امنیت زنان در محیط های شهری، مجله پژوهش های زنان، دوره هفتم، شماره (۳)، صص ۶۷-۹۹.
- پیری، فاطمه (۱۳۹۳)، بررسی امنیت زنان در پارک های شهری با تاکید بر شاخص های محیطی و اجتماعی (نمونه موردی: شهر ایلام)، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده علوم زمین.
- پیشگاهی فرد، زهرا و احمدی دهکاء، فسا (۱۳۸۹)، ارزیابی تهدیدات امنیت ملی در مرزهای شمالی ایران، فصلنامه جغرافیایی آمایش، شماره (۹)، صص ۷۷-۵۳.
- تازیکی، طلعت (۱۳۹۲)، عوامل موثر بر افزایش احساس امنیت زنان در پارک های شهر (مطالعه موردی زنان ۱۸-۵۰ سال شهرستان بجنورد)، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، سال اول، شماره (۱).
- دنیوی راد، مریم و خواجوی، محبوبه (۱۳۹۳)، سنجش عوامل موثر بر حضور پذیری زنان در فضای شهری (پارک رسال مشهد)، ششمین کنفرانس ملی برنامه ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر مؤلفه های شهر اسلامی، مشهد.
- ربیعی، مریم و علیخواه، فردین (۱۳۸۵)، زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره (۲۲).
- رفیعیان و خدایی (۱۳۸۸)، بررسی شاخص ها و معیارهای موثر بر رضایتمندی شهروندان از فضاهای عمومی شهری، مجله راهبرد، سال هجدهم، شماره (۵۳)، صص ۲۴۸-۲۲۷.
- زیاری، کرامت الله و مهدی، علی و مهدیان بهنمیری، معصومه (۱۳۹۲)، تحلیلی بر امنیت فضاهای عمومی شهر مورد: پارک های مناطق چهارگانه شهرداری قم، فصلنامه آمایش جغرافیایی فضا، سال سوم، شماره (۷).
- سجادیان، ناهید و نعمتی، مرتضی و شجاعیان، علی و اورکی، پریش (۱۳۹۴)، ارزیابی نقش طایفه گرایی در احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهر ایذه)، فصلنامه اطلاعات جغرافیایی، دوره ۲۴، شماره (۹۴).
- سعید، معصومه (۱۳۹۲)، بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۸-۴۵ ساله تهران و راه های افزایش آن در میان آن ها، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده علوم اجتماعی.

- سلامتی زارع، اکرم (۱۳۹۳)، طراحی شهری همسو یا در تقابل ایجاد احساس امنیت در فرد، نمونه موردی شهر دزفول، همایش ملی معماری، شهرسازی و توسعه پایدار، مشهد، ۲۹ آبان ۱۳۹۳.
- ضابطیان، الهام (۱۳۸۸)، تحلیل عوامل موثر بر ارتقای امنیت زنان در جامعه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر.
- علیخواه، فردین و نجیبی ربیعی، مریم (۱۳۸۵)، زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره (۲۲).
- قزایی، فریبا و جهانبانی، نفیسه و رشیدپور، نازیلا (۱۳۸۹)، بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری نمونه موردی: مناطق ۲ و ۱۱ تهران، مجله آرمان شهر، شماره (۴)، بهار و تابستان ۱۳۸۹.
- گلی، علی و زادولی خواجه، شاهرخ و زادولی، فاطمه (۱۳۹۲)، ارزیابی نگرش جنسیتی در طراحی فضاهای شهری (مطالعه موردی: پارک بانوان شمس تبریز، نشریه زن در توسعه و سیاست، دوره یازدهم، شماره (۲)، صص ۱۷۱-۱۸۸).
- گلی، علی (۱۳۹۰)، زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: پارک آزادی شیراز)، مجله جامعه شناسی تاریخی، دوره سوم، شماره (۲).
- لطفی، صدیقه و بردی آنامرادنژاد، رحیم و ساسانی پور، محمد (۱۳۹۳)، بررسی احساس امنیت در فضاهای عمومی (مطالعه موردی کلانشهر شیراز)، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال پنجم، شماره (۱۹).
- معروف نژاد، عباس (۱۳۹۰)، نقش کاربری های شهری در ایجاد جزایر حرارتی (مطالعه موردی: شهر اهواز)، فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی شهری چشم انداز زاگرس، سال سوم، شماره (۱۰).
- موسوی، میرنجف و حکمت نیا، حسن و احمدی درینی، حمیدرضا (۱۳۸۷)، شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان و عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی: شهر مراغه)، مجله پیک نور، سال هفتم، شماره (۳).
- مهران، زهره (۱۳۹۳)، بررسی بین میزان احساس امنیت زنان شهر خلخال در فضاهای عمومی شهری و عوامل مرتبط با آن، مورد مطالعه: زنان ۶۴-۱۸ ساله شهر خلخال، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خلخال، پژوهشکده علوم اجتماعی.
- نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲)، درآمدی بر امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ششم، شماره (۱۹).

-Dong Wang, Gregory Brown, Yan Liu(2015),The physical and non-physical factors that influence perceived access to urban parks, Landscape and Urban Planning, Volume 133, January 2015, Pages 53-66.

-Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. Giles-Corti, B. (2014).” Does walkable neighbourhood design influence the association between objective crime and walking?” International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity 2014, 11:100.

-Gobster, A, Paul (2002) Managing Urban Parks for a Racially and Ethnically Diverse Clientele, USDA Forest Service North Central Research Station Chicago, Illinois, USA Leisure Sciences, 24:143-159, 2002.

-Raya, R and Rubin,V(2006), Safety, Growth, and Equity: Parks and Open Space. Third of a fi-part series on infrastructure equity by PolicyLink.

-Seyed Abas Agha Yazdanfar, Nassim Nazari(2015), Proposed Physical-environmental Factors Influencing Personal and Social Security in Residential Areas, Social and Behavioral Sciences Volume 201, 22 August 2015, Pages 224-233.

-Maruthaveeran, Cecil Konijnendijk van den Bosh(2015), Fear of crime in urban parks – What the residents of Kuala Lumpur have to say?, Urban Forestry & Urban Greening, Volume 14, Issue 3, 2015, Pages 702-713.

-Williams,C., Thwaites, E (2011), Managing Urban Parks. Journal of Park and Recreation Administration. 12(2). 11-24.